

Aktuelt

En kortvarig periode med noget der ligner "indian summer" er over os i øjeblikket og dermed får bl.a. løgavlerne mulighed for at få høstet det manglende ind og der bremses midlertidigt op for plantesygdomme som gråskimmel, alternaria og septoria. Generelt må vi dog forberede os på kortere og køligere dage med deraf faldende væksthastighed for kål, porre m.fl.

INDHOLD

Aktuelt.....	1
Tilskudsmuligheder	1
Nyt om kemi	2
Salat.....	2
Kål.....	3
Løg	4
Gulerødder.....	5
Arrangementer	7

Tilskudsmuligheder

Ansøgningsrunde om tilskud til prydplante og frugt- og grøntprojekter
Bestyrelserne for

Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter og

Promilleafgiftsfonden for frugtavlen og gartneribruget

har besluttet afholdelse af ansøgningsrunde om tilskud til projektgennemførelse i 2018.

Ansøgninger skal være fonde i hænde senest den 2. oktober 2017 kl. 12.00.

Ansøgningsskemaer med vejledning

kan hentes på www.produktionsafgiftsfond.dk og www.promilleafgiftsfond.dk.

På hjemmesiderne findes information om vilkår for tilskud herunder fondenes strategi og tildelingskriterier.

For yderligere information kontakt Ole Bønnelycke på olbo@danskgartneri.dk eller telefon 36 16 62 00.

Situationen omkring P restriktioner i det indeværende gødningsår

Som nævnt i tidligere numre af GrønsagsNyt, er der med virkning fra dette gødningsår fastsat et max. på 30 kg P pr. ha pr. sæson generelt for alle jordbrugere. Hvis der ikke kommer undtagelser for grønsagsavlerne, forudser vi store problemer med at opretholde en optimal forsyning af P i flere kulturer, bl.a. hvor der er flere efter hinanden følgende hold. Der arbejdes pt på en politisk løsning - evt. en undtagelse for frilandsgrønsager.

Nyt om kemi

Mindre anvendelse af Orius 200 EW mod rust i porre og purløg på friland

Der foreligger nu en godkendelse til mindre anvendelse af fungicidet Orius 200 EW (aktivstof tebuconazol) mod rust i porre og purløg.

<http://www.gartneriraadgivningen.dk/upl/website/orius-200-ew-porre-purloeg-friland1/GP17Orius200EWrustiporreogpurlg.pdf>

Der er følgende kriterier for den mindre anvendelse:

- Må ikke anvendes senere end 14 dage før høst i porre og ikke senere end 21 dage før høst i purløg
- For at beskytte grundvandet må der højst anvendes de i brugsanvisningens angivne maksimale doseringer pr. vækstår (1. august - 31. juli). Der må endvidere i samme vækstår ikke også anvendes andre produkter, der indeholder epoxiconazol, propiconazol, tebuconazol eller difenoconazol med mindre doseringerne nedsættes tilsvarende. Hvis der anvendes flere produkter med disse stoffer, skal doseringerne beregnes forholdsmæssigt ud fra aktivstofferne respektive maksimale doser i de pågældende afgrøder eller afgrødestadier jf. brugsanvisningerne
- Den totale mængde af aktivstofferne tebuconazol (bl.a. Orius 200 EW), difenoconazol (bl.a. Ortiva Top) må ikke overstige, hvad der svarer til 1 normaldosering pr. sæson
- Må ikke anvendes nærmere end 5 meter fra vandmiljøet (vandløb, søer mv.) for at beskytte organismer, der lever i vand

Nyt om enkelte grønsagskulturer:

Salat

Sæsonen går på hæld og med de sidste par ugers gode vækstforhold ser det ud til, at også de senest plantede salathold nok skal nå at blive klar til høst i løbet af oktober, før nattefrosten sætter ind.

Bremia

Vi ser forholdsvis få angreb af bremia (salatskimmel) pt og kun i ikke fuldt resistente sorter af diverse salattyper. I konventionel salat kan der behandles præventivt med [Aliette WG 80](#) eller [Previcur Energy](#) hurtigt efter udplantning. Det kan også anbefales at skifte mellem midler med forskellig virkemekanisme, så resistens undgås mest muligt. [Revus](#) tilhører f.eks. en anden resistensgruppe end [Amistar](#) og [Signum WG](#).

I konventionel og økologisk salat er det muligt at behandle angrebne planter med midlet Armicarb 85 SP med 3 kg pr. ha, max 8 behandlinger med 7-10 dages interval og en behandlingsfrist på 1 dag. Der er tale om en minor use godkendelse:

<http://www.gartneriraadgivningen.dk/upl/website/armicarb-85-sp/GP17Armicarb85SPfinal.pdf>

Salatbladlus

Der har generelt ikke været de store problemer med denne skadevolder i år. Det er ved at være sent på sæsonen, men den kan stadig findes i marken. Salatbladlus sidder ofte et stykke inde i hovedet, så tjek kvaliteten løbende ved at gennemskære nogle hoveder.

Kål

Kålsommerfugle og ugle

Antallet af kålsommerfuglenes og uglernes larver er faldende nu, men der ses relativt store, gamle skader, primært i økologiske produktioner. Ud over selve gnavene er der ofte tale om hobe og klumper af ekskrementer efter angreb af disse larver. Der må naturligvis ikke komme noget af dette på salgsprodukterne, så der må bruges ekstra tid på afpudsning af kålene i marken; evt. må høsten udskydes til affaldet er rådnet eller skyllet væk af regn eller afstødt af planten efter nyvækst.

Det er stadig vores indtryk, at der har været en rigtig god effekt af B.t. midlerne i år, specielt på larver af stor kålsommerfugl, der sidder forholdsvis ubeskyttet i kulturen.

Er der stadig larver af kålmøl, kålsommerfugle og kålugler kan de bekæmpes i rødkål, hvidkål, savoykål, blomkål, broccoli og rosenkål med 85 g [Steward](#) pr. ha; der er 1 dags sprøjtefrist (dog 28 dage i rosenkål) og et loft på 3 behandlinger pr. sæson. Må kun bruges uden for biernes flyvetid. B.t. midlerne Dipel DF eller Turex WG/WP virker bedst på de helt små larver og kræver en periode med stille og fugtigt vejr for at være effektivt. Der er ingen behandlingsfrist på disse B.t. midler, der også er godkendt i økologisk produktion.

Uanset valg af middel opnås klart bedre effekt, når der anvendes et sprede-klæbemiddel (kun tilladt i konventionel produktion).

Indlagring af kål og kinakål

Det er vigtigt at få skåret kålene ind, inden de bliver for overmodne og dermed får en dårligere holdbarhed. Vær opmærksom på, at varm kål fra marken kan være vanskelig at køle hurtigt ned på lager.

Følgende råd bør altid følges ved indhøstning af kål til lager:

- Hold kålene sunde sidst på sæsonen ved regelmæssig svampebekæmpelse, se i ovenstående (overhold sprøjtefristen!)
- Rengør jævnligt (flere gange om dagen) knive, både til manuel høst og ved maskinhøst.
- Rør ikke ved syge kål, eller sørg for rengøring af hænder og knive efterfølgende. Handsker er absolut nyttige, hvis de skiftes jævnligt.
- Læg ikke kålhoveder på jorden; selv få minutters kontakt med jordsmitte kan være ødelæggende for kvaliteten
- Undgå at støde og beskadige kålene. Stød og sår er indgangsveje for svampe og bakterier
- Brug kun nye eller grundigt rengjorte/desinficerede kasser til opbevaring
- Lad hverken tomme eller fyldte kasser stå ude i regnen
- Sørg for hurtig nedkøling af kålene
- Bring ikke syge dæklader ind, men afpuds blade med symptomer på svamp eller rester efter larver og bladlus.

Løg

Tørring af løg

Sørg for god beluftning, når løgene kommer ind på lageret, gerne op til 400 m³ yderluft pr. ton pr. time. Det er endnu mere vigtigt med stor kapacitet i år. Overfladetørringen bør kun tage nogle få døgn, indtil løgene er "rasletørre". Luftfugtigheden i de øverste løg skal være faldet til ca. 75 %.

Det varer typisk et til tre døgn for løg, som har gennemgået en normal, god markvejring. Derefter skal temperaturen hæves til den efterfølgende tørring. Der skal vælges enten at ligge på 19-20 °C eller 35 °C. Der må ikke tørres med temp. på mellem 23 og 28 °C.

I Vacc-Tek anlæg kan temperaturen hæves til 32-35 °C lige fra indkørsel. For at dette kan lade sig gøre, skal der recirkuleres, hvilket betyder at luftfugtigheden stiger til over 90 % rel. Der er noget der tyder på, at dette så gør, at der ikke bliver så stor afskalning, som der teoretisk ville have været, hvis temperaturen hæves så hurtigt og i hvert fald, hvis der både er over 30 °C og luftfugtigheden er under 60 % rel.

Med de erfaringer, vi nu har med Vacc-Tek anlæg, kan det anbefales at tørre alle løg ved 32-35 °C. Opvarmningen skal ske i mindst en uge, så løgene er gennemvarme med 35 °C i 5 dage, hvorefter der skal tørres færdig med 20 °C. Der er jo også mulighed for at flytte løgene og sætte andre løg ind for at udnytte energibesparelsen. Det bedste for holdbarheden er dog, at løgene bliver stående på samme lager.

Økologi

Lagertørring af løg

Når løgene pga. dette års vejr kommer meget våde ind, kan det være nødvendigt at overfladetørre nogle dage, inden temperaturen hæves. Hvis der er meget vand der skal ud, må løgene ikke snøre for hurtigt sammen. Vandet skal kunne komme ud, ellers er der risiko for vanddrukne løg, også kaldet waterskin. Efter tørring ved 32-35 °C en uge eller mere, op til 12-14 dage, hvis der er stor risiko for gråskimmel som i år, skal temperaturen sænkes hurtigt til 20 °C og løgene færdigtørres ved denne temperatur, inden den sænkes langsomt til lagertemperatur, 5 °C på ikke kølede lagre og 0,5 °C på kølelagre.

Planteløgene er våde og der er gråskimmel tæt på løghalsen >>>

Gulerødder

Gulerodsfluen

Der fanges stadig gulerodsfluer på limpladerne. Umiddelbart ser det ud, som om der i gennemsnit af alle fangsterne ikke er nogen klar top i august-september. Fluerne har lagt æg på nogenlunde samme niveau i hele perioden - dog med stor forskel mellem marker. Limpladerne er taget ned de fleste steder. Æg lagt i oktober kommer næppe til at give skader af betydning i gulerødderne.

Rodgallenematoder

I GrønsagsNyt nr. 10 af 13. juli beskrev vi en tysk strategi til kontrol af rodgallenematoder. Metoden har i år været afprøvet hos 4 forskellige økologiske gulerodsproducenter i Danmark. De første resultater med test af jorden for antal rodgallenematoder, viser på alle fire lokaliteter, at metoden virker. Den første mark med gulerødder, sået efter fangafrøde og sortbrak, viser samme resultat. Den del af marken, hvor der ikke har været gennemført fangafrøde efter tysk vejledning, var der 100 % angreb af rodgallenematoder i gulerødderne. I den del, hvor den tyske strategi har været fulgt, var langt hovedparten af gulerødderne med pæne rødder. Det var stadig muligt at finde rodgaller af *Meloidogyne hapla* i spidsen af pæleroden på flere rødder, men angrebet ser ud til at være så svagt, at der bliver salgbare gulerødder ud af produktionen.

Tysk strategi til kontrol af gulerods-nematoder.

Gulerødderne til venstre er fra kontrol-parcellen uden fangafrøde.

Gulerødderne til højre er med fangafrøde efter tysk vejledning.

Strategien står beskrevet i detaljer i GrønsagsNyt nr. 10 af 13. juli 2017.

Projektet er støttet af Promilleafgiftsfonden for frugtavl og gartneribruget og fra Miljø- og Fødevareministeriets Erhvervsudviklingsordningen 2016 - udviklingsprojekter: "Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne: Danmark og Europa investerer i landdistrikterne"

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Halmdækning

Sidst i oktober og først i november er det tid til at halmdække gulerødder på sandjord. Bedene dækkes med kraftig plastik og halm. Selv om vi har haft flere milde vintre uden hård frost, bør man stadig være bevidst om risikoen ved at dække med et tyndt lag halm. Normalt anvendes 50-60 ton halm pr. ha. Tyndere lag halm anvendes dér, hvor gulerødderne høstes først på vinteren. Det tykkeste lag halm anvendes, dér hvor de skal stå til langt hen på foråret. Halmen beskytter mod frost om vinteren og holder gulerødderne kølige på varme forårsdage. Det er derfor vigtigt inden halmdækning at kortlægge kvaliteten i de forskellige marker og halmdække på baggrund af en høstplan.

Typisk anvendes halm fra hvede, rug eller triticale. Halm fra byg giver flere udfordringer med mus. Problemer med mus, der i efteråret invaderer gulerodsmarkerne, kan også begrænses ved at holde forageren sort rundt om gulerodsmarkerne.

Efter halmdækning vokser gulerødderne stadig under halmen. Helt hen i januar-februar kan man stadig finde grøn top under halmen. Af hensyn til vejret kan det være en fordel at dække gulerødderne i oktober, hvor jorden endnu er tør. I november kan det blive så vådt, at man trykker og ødelægger gulerødder i kørespor. Af hensyn til udbyttet er det derimod en fordel at vente så længe som muligt med halmdækning. Specielt i år, hvor temperaturen i store dele af vækstsæsonen har været lavere end normaltemperaturen, vil udbyttet toppe på et lidt senere tidspunkt og halmdækning kan med fordel udskydes til november.

Gulerødder på svær jord eller dyndjord høstes og lagres i kasselager, inden frosten kommer og mens der endnu er top at trække i. Her er det afgørende, at toppen holdes stærk og grøn helt frem til høst sidst i oktober/november. Efterhånden som gulerødderne modner til, begynder toppen at lysne og blive svag. Da bliver den også mere modtagelig for knoldbægersvamp og anden råd. Bladplet kan være en udfordring i august-september, mens det endnu er varmt, men sjældent når nattemperaturen falder i september-oktober. De bedste svampesprøjtninger udføres forebyggende i august, mens toppen endnu står oprejst. Når først toppen vælter og ligger som en tyk måtte på jordoverfladen, er det næsten umuligt at kontrollere knoldbægersvamp med svampesprøjtning. For fortsat at have grøn top at trække i, kan man lave toppeleje i løbet af efteråret med en kombination af bladgødskning og svampesprøjtning, f.eks. EPSO-microtop plus Urea og enten Signum WG eller Ortiva Top. Amistar og Dithane NT er også godkendt i gulerødder, men har ikke samme effekt mod knoldbægersvamp som Signum WG og Ortiva Top.

I økologiske gulerødder kan Armicarb 85 SP og Serenade ASO anvendes til toppeleje med effekt mod bladplet og i mindre grad meldug. Serenade ASO bør anvendes hyppigt og forebyggende for at opnå den ønskede effekt. I Holland anbefales Serenade ASO anvendt forebyggende med 5 l pr. ha i 300 liter vand med 2-3 ugers interval og 50 % effekt mod bladplet. Hyppigst ved kraftige angreb eller megen nedbør.

Inden den første frost kommer, skal topløftning være afsluttet og gulerødderne halmdækket. I Midtjylland kommer den første frost i gennemsnit den 22. november og en uge senere på Sjælland. Gulerødder der ikke dækkes med halm og som høstes i løbet af december, skal frostsikres på anden måde. Den bedste frostsikring i december er en stor, tæt, grøn top. Her tåler gulerødder fint en frost morgen med $\div 3$ °C. Gulerødderne kan dækkes med fiberdug eller plastik, men det giver næppe mere end 0,5 °C ekstra. Plast og fiberdug holder ikke på varmen om natten. En god hypning sikrer, at skuldrene ikke rammes af let frost. Men skifter det til mere hård nattefrost vil hyppede gulerødder blive ramt af frost fra siderne. En sidste mulighed kunne være sorten Eskimo. Eskimo har i forsøg og praksis vist sig mere frosttolerant end andre sorter. Ulempen ved Eskimo er, at den kan blive grov i overfladen og egner sig bedst til lys, let sandjord.

Arrangementer

Porretur til Holland med besøg på porretemadagen Landelijke Preidag i Vredepeel, tirsdag d. 10. oktober om aftenen til 12. oktober 2017.

På vej derved arrangeres 2-3 avlerbesøg med fokus på bl.a. flowpack og moderne lagerfaciliteter til overvintring.

Der vil være samkørsel fra Kolding. Alternativt kan man tage fly til Hamborg og møde os der.

Tilmelding sker til Emma Skov, ESKO@seges.dk eller på 30666178 senest d. 28. september.

Fuldt program for hele porreturen og relevante oplysninger kan findes her: <http://www.gartneriraadgivningen.dk/upl/website/groensagsnyt/ProgramPorreturoktober2017.pdf>

Programmet for selve temadagen kan findes på: <http://www.wur.nl/nl/Expertises-Dienstverlening/Onderzoeksinstituten/plant-research/Praktijkonderzoek-Akkerbouw-Groene-Ruimte-en-Vollegroondsgroenten-AGV/Proef-en-demonstratiebedrijven/Landelijke-Preidag-2017.htm>

Der vil være hjælp til oversættelse fra tysk/hollandsk til engelsk/dansk

Øvrige arrangementer:

26.-29. september Open Days i Holland

Den 10. oktober afholdes der et aspargeskursus i Sverige, nærmere bestemt hos Husholdningsselskabet i Skåne. Se nærmere på dette link:

<http://hushallningssallskapet.se/calendar/sparriskurs/>

Frist for tilmelding er d. 4/10-17

Ole Scharff

Tlf: 87 40 66 34 / Mobil: 40 73 19 58
ohs@seges.dk

Lars Møller

Tlf: 40 84 30 11
lrn@seges.dk

Karina Frandsen

Tlf: 87 40 66 12 / Mobil: 21 64 80 85
kfr@seges.dk

Emma Christiani Skov

Tlf: 87 40 66 01 / 30 66 61 78
esko@seges.dk

Pernille Kynde

Tlf: 30 51 62 14
pbk@seges.dk

Richard de Visser

Tlf: 87 40 66 10 / Mobil: 30 53 87 16
rdv@seges.dk

Peder Krogsgård

Tlf: 40 37 46 51
pkf@seges.dk